

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuksista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuksista

TVK pitää ehdotusta hyvänä ja tarpeellisena ja kannattaa ehdotuksen tavoitteita edistää sähköistä asiointia, digitaalista henkilöllisyyden osoittamista digitaalisella henkilöllisyystodistuksella sekä lisätä kansalaisten mahdollisuuksia vahvaan sähköiseen tunnistautumiseen.

TVK kannattaa ehdotuksia uusista henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamisen sekä sähköisen tunnistamisen ratkaisusta (digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline).

Työtapaturma- ja ammattitautilain toimeenpanossa sovelletaan digipalvelulakia (306/2019) julkisen hallintotehtävän hoitamisen perusteella. Digipalvelulaki velvoittaa myös työtapaturma- ja ammattivakuutusta toimeenpanevia vakuutuslaitoksia tarjoamaan asiakkaille digitaalisia palveluja sähköistä asiointia varten. Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vakuuttamisen ja korvaamisen toiminnot perustuvat vahvasti kirjalliseen menettelyyn, jossa sähköisellä asiointilla on merkittävä rooli. Etuuskien toimeenpanossa käsitellään salassa pidettäviä terveydentilatietoja, joten etuudensaajan henkilöllisyyden luotettava todentaminen ja henkilön tunnistaminen riittäväällä varmuudella erilaisissa asiointitilanteissa ja sähköisissä palveluissa on erittäin tärkeää.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa kehitetään aktiivisesti sähköisten asiointipalvelujen tunnistamistapoja vahvempaan ja luotettavampaan suuntaan. Sähköisten asiointipalveluiden tehokas käyttö edellyttää toimenpiteitä myös asiakkailta kuten luotettavien tunnistusmenetelmien käyttöönottoa. Mitä useammalla asiakkaalla on käytössään luotettava tunnistamisväline, sitä tehokkaampaa on vakuutusyhtiön edellyttää tällaisen välineen käyttöä erilaisissa palvelutilanteissa. TVK pitää tärkeänä, että luonnollisilla henkilöillä kuten etuudensaajilla,

on tarjolla riittävästi erilaisia ratkaisuja ja välineitä henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamiseen sekä tunnistautumiseen sähköisen asioinnin tilanteissa.

TVK näkee hyötyjä siinä, että yhteiskunnassa yleisesti edistetään vahvan sähköisen tunnistusvälineen ja muiden luotettavien tunnistustapojen käyttöä sähköisissä asiointipalveluissa.

TVK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotukset ovat jossain määrin päällekkäisiä samaan aikaan valmisteltavan EU-lainsäädännön kanssa, jonka lopullinen sisältö ei ole vielä tiedossa. TVK kiinnittää huomiota siihen, miten ehdotuksen valmistelussa on otettu huomioon henkilötunnuksen uudistamiseen liittyvät ehdotukset ja informaatio-ohjauksen toimenpidesuosituksat.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyydestä

TVK pitää hyvänä, että digitaalinen henkilöllisyydestä täyttäisi vahvan sähköisen tunnistamisen edellytykset ja sitä voisi hyödyntää niin julkisen kuin yksityisen sektorin asiointipalveluissa.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Työnantajalla on työtaturma- ja ammattitautilain nojalla velvollisuus vakuuttaa työntekijänsä työtaturmien ja ammattitautien varalta. Vakuuttamisvelvollisuus koskee lähtökohtaisesti kaikkea Suomessa tehtävää työtä. Suomessa vakuutettavaksi voivat siten tulla myös henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta tai käytössään suomalaista tunnistusvälinettä. Etuuskäsittelyssä tällaisella henkilöllä tulisi olla yhdenvertainen mahdollisuus hyödyntää tarjolla olevia sähköisiä asiointipalveluita. Myös EU-sääntelystä (asetus yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä 2018/1724, ns. SDG-asetus) johtuvat velvoitteet huomioon ottaen on tärkeää, että ulkomaalainen henkilö pystyy yhtäläisin mahdollisuuksiin käyttämään suomalaisia sähköisiä asiointipalveluita ja tunnistautumaan palveluihin sähköisiä välineitä käyttäen. TVK pitää hyvänä, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntämisen yhteydessä henkilölle myös muodostetaan suomalainen henkilötunnus ja näin ehkäistään rinnakkaisten henkilöllisyyksien (ns. keino-tunnus) muodostumista.

TVK näkee kuitenkin haasteita siinä, että ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ei aina täyttäisi vahvan sähköisen tunnistamisvälineen varmuustasoa. Mikäli sähköiseen asiointipalveluun edellytettäisiin tietyissä tilanteissa vahvaa sähköistä tunnistautumista, tunnistautuminen ei tällaisella välineellä onnistuisi. Ehdotuksen perusteella jää avoimeksi, mitä hyötyjä / vaikutuksia olisi sillä, että väline voisi tietyissä tilanteissa täyttää vahvan sähköisen tunnistamisvälineen varmuustason olematta kuitenkaan tunnistus- ja luottamuspalvelulain määritelmän mukainen vahva sähköinen tunnistamisväline (tunnistus- ja luottamuspalvelulakia ei sovellettaisi ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen). Avoimeksi jää myös, miten välineen käyttöön ottava ulkomaalainen henkilö saisi etukäteen tiedon siitä, missä sähköisissä asiointipalveluissa väline olisi varmuustasoltaan riittävä tunnistautumiseen ja miten asiointivälineeseen luottava osapuoli viestisi välineen haltijalle siitä, että se ei hyväksyisikään etärekisteröintiprosessiin pohjautuvan asiointivälineen hyödyntämistä omassa asiointipalvelussaan. Ehdotuksen perusteella jää myös avoimeksi, miten luottava osapuoli saisi tiedon välineen voimassaolosta tai sen peruuttamisesta.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

TVK pitää hyvänä, että ehdotuksen myötä kaikille henkilöille, joilla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti, olisi tarjolla jonkinlainen tunnistusväline Tämä edistäisi sähköisten asiointipalveluiden käyttöä ja toisi hyötyjä esimerkiksi etuuksien toimeenpanoon.

TVK kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksessa tunnistusvälineen käyttö rajattaisiin vain viranomaisten sähköisiin palveluihin tukipalvelulain mukaisesti eikä se olisi käytössä yksityisen sektorin palveluissa. Tukipalvelulain (571/2016) 5 §:n mukaan julkista hallintotehtävää hoitavat saavat käyttää kaikkia tukipalveluja laissa säädetyn julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi. Ehdotusta olisi hyvä tarkentaa siltä osin, mitä tarkoitetaan viranomaisen tai julkisen hallinnon palveluilla.

TVK pitää tärkeänä, että ehdotettavan luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttö olisi mahdollista myös julkista hallintotehtävää hoitavien tahojen kuten työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon sähköisissä palveluissa. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen avulla tulisi olla mahdollista päästä ja tunnistautua myös julkista hallintotehtävää hoitavien tahojen sähköisiin palveluihin. Tämä edistäisi esimerkiksi etuudensaajien yhdenvertaista asemaa sosiaaliturva-asioiden hoitamisessa. Henkilön mahdollisuus osoittaa henkilöllisyytensä sähköistä palvelua käytettäessä on keskeinen palvelun käyttämiseen liittyvä toiminto, ja käytännössä sähköisten palveluiden tarjoaminen ei ole mahdollista ilman, että henkilöllisyys voidaan luotettavasti todentaa asiointitilanteessa.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyydestä annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

-

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

-

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

-

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

-

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määräraha-vaikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

-

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

-

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käytäntöasiointiosuudessa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

-

Aaltonen Merja
Tapaturmavakuutuskeskus - Lakimies Elina Holmas, puh 0409 225 541,
elina.holmas@tvk.fi